

Merknadsskjema – Oppstart av planarbeid

Plannavn	Bergenhuis, Gnr. 164, Bnr. 810 mfl., Griegkvartalet
Arealplan-ID	4601_71220000
Saksnummer	PLAN-2022/20704-11
Utarbeidet av	Iselin Heggheim/Mats A. Mastervik/Karen Martinussen
Sist revidert	28.11.2025

Nr.	Avsender	Hovedpunkt i merknad/uttalelse	Forslagsstillers kommentar
	<u>Private merknader:</u>		
1	Melina Mandozzi 164/829 Strømgaten 32, 5008 Bergen 22.06.2022	<p>1. Mandozzi er nabo og konsertmester i BFO, og mener dette er et fantastisk og nødvendig prosjekt, og håper at det kan gjøre området mer levende enn det er i dag.</p> <p>2. Mendoza mener hele området bør være bilfritt, med uteplasser, kafeer og steder der folk kan sitte sammen før de går på konsert eller opera. Dette er noe som mangler på plassen i dag. Det vises til hvor populær Edvard Griegs plass var da det fantes en kafe med uteplasser her.</p> <p>3. Det pekes også på mangelen av lekeplasser i byen, og at det burde være mulig å skape en fin lekeplass i et slikt kulturkvarter. Dette vil også bidra til å skape mer liv i området.</p>	<p>1. Tas til etterretning.</p> <p>2. Tatt til følge. Det er i planforslaget lagt opp til å skape et levende byrom og møteplass, der det blant annet tillates kafevirksomhet.</p> <p>3. Ikke tatt til følge. Det er i samråd med Bergen kommune valgt å ikke legge til rette for egne lekeplasser innenfor planområdet.</p>
2	Nygårdsgaten 2 AS v/Ernst G. Hansen 26.06.2022	Nygårdsgaten 2 AS har ingen merknader til oppstart av planarbeid.	Tas til etterretning.
3	Zoran Nikolic 164/1286 Daniel Hansens gate 8 5008 Bergen 23.06.2022	Nikolic har ingen merknader til oppstart av planarbeidet.	Tas til etterretning.
4	Martin Lombnes Horvli 164/927 Lars Hilles gate 9 5008 Bergen 28.06.2022	Horvli har ingen merknader til oppstart av planarbeidet.	Tas til etterretning.
5	Nygårdsgaten 25 AS v/Erik Helge Berstad Nygårdsgaten 29 5015 Bergen 05.07.2022	Nygårdsgaten 25 AS har ingen merknader til oppstart av planarbeidet.	Tas til etterretning.

6	Nygårdsgaten 29 AS v/ Erik Helge Berstad Nygårdsgaten 29 5015 Bergen 05.07.2022	Nygårdsgaten 29 AS har ingen merknader til oppstart av planarbeidet.	Tas til etterretning.
7	Plebs Urbana AS v/ Erik Helge Berstad Nygårdsgaten 29 5015 Bergen 05.07.2022	Plebs Urbana AS har ingen merknader til oppstart av planarbeidet.	Tas til etterretning.
8	Nygård Vel 19.08.2022	<p>1. Merknaden fra Nygård Vel omhandler koblingen til og bruken av Nygård skole som en del av tiltaket. Dersom planen om å bygge nytt musikkteater på Edvard Griegs plass blir realisert, ber Nygård Vel om at snarvegen i Nina Griegs gate fremdeles skal være åpen for gående, og at det blir vurdert å etablere en kombinert ungdomsskole og kulturskole i det gamle bygget.</p> <p>2. Griegkvartalet ønsker sambruk med kommunen om blant annet kulturskole i Nygård skole. Bergen kommune trenger en ny ungdomsskole i sentrum. Nygård Vel foreslår en kombinasjon av disse tiltakene ved å etablere en kombinert ungdomsskole (på dagtid) og kulturskole (på kveldstid) i den gamle bygningen. Det vises til et lignende prosjekt med nytt kulturbygg kombinert med videregående skole i Åsane.</p> <p>3. Forslaget om å utvikle Nygård skole «til en samlende arena for opplæring og talentutvikling av barn og unge innen musikk og andre kunstneriske uttryksformer», er en god idé. Ombygging av eksisterende bygg kan gi større klimagevinst, lavere kostnader og kortere realiseringstid enn et nybygg. Den gamle og fredede bygningen kan gi den nye skolen identitet og historie i tillegg til god renovering og gjenbruk av historiske og monumentale bygg. Alternativer og muligheter rundt sambruk av lokaler mellom ungdomsskole og kulturskole bør utredes.</p> <p>4. Det vises til velforeningene i sentrum sine tidligere innspill til skolebruksplanen i 2021, der alle argumenterte for at ny skole bør ligge i byens midtre. En samlokalisering og ev. samarbeid med kulturskolen og Griegkvartalet kan gi sentrumsungdommen et nært og naturlig forhold til de etablerte kunst- og kulturarenaene i byen.</p> <p>5. Det er få åpne byrom i denne delen av sentrum, og særlig byrom tilrettelagt for barn og unge. Dette området bør være ett av dem. Fysisk nærhet til Grieghallen, musikkteateret, kunstmuseene og teaterscenene rundt ungdommen gjør det lettere for neste generasjon å ta i bruk disse arenaene både som publikum og utøver.</p> <p>6. Det blir bygd nye boliger på Nygård, Møhlenpris og Nøstet. Barnetallene vokser raskere enn skolene klarer å ta unna, og planene for Dokken og Nygårdstangen gjør at tallet vil vokse enda mer. Fordelene ved å bo i byen bør også gjelde ungdommen. Nygård Vel vil, på linje med Bergen kommune og andre aktører, at det skal komme flere fastboende i alle aldre i sentrum.</p>	<p>1. Tatt delvis til følge. Nina Griegs gate holdes åpen og gangpassasjen ivaretas. Gjennom planprosessen er det valgt å ta ut Nygård skole fra planforslaget, se punkt 2.</p> <p>2. Tatt delvis til følge. Kulturskolen har i sin merknad sagt at de ikke ønsker å flytte fra sine lokaler i dag, og at Nygård skole ikke har tilfredsstillende lokaler. Det vil derimot være aktuelt for kulturskolen å bruke lokaler i det nye musikkteaterbygget. Det er per nå uavklart hvilken bruk Nygård skole skal ha i framtiden, og derfor er det funnet riktig å ta skolen ut fra planområdet i denne reguleringsprosessen.</p> <p>3. Ikke tatt til følge. Nygård skole er tatt ut av dette planarbeidet.</p> <p>4. Ikke tatt til følge. Se punkt 3.</p> <p>5. Tatt delvis til følge. I planarbeidet har det vært et høyt fokus på å ivareta og forbedre så mye som mulig av gjenværende del av Edvard Griegs plass. Samtidig vil det nye musikkteateret gi nye tilbud og forbedrede tilbud for blant annet barn og unge. I KU er gårdsrommet i Nygård skole vurdert å ha høy verdi og vil fortsatt ha potensiale som et viktig byrom for barn og unge.</p> <p>6. Tas til etterretning.</p>

	<u>Høringsinstanser:</u>		
1	Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) 27.06.2022	<p>1. Det vises til at det er Statsforvalteren (SF) som har ansvaret om å følge opp at hensynet til samfunnsikkerhet er ivaretatt i plansaker. SF har også et ansvar for samordning av statlige innsigelser til kommunale planer. DSB har innsigelseskompetanse etter plan- og bygningsloven i plansaker som berører følgende områder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Virksomheter som håndterer farlige stoffer herunder storulykkevirksomheter - Transport av farlig gods - Brannsikkerhet herunder tunneller og underjordiske anlegg - Tilfluktsrom (sivilforsvarsdistriktene) <p>2. Siden SF har et overordnet ansvar for å følge opp samfunnsikkerhet i planer, vil også disse områdene kunne inngå som en del av SFs oppfølging. Hvis det likevel er behov for direkte involvering av DSB i plansaken, bes det om at høringen sendes inn til DSB på nytt med tydelig angivelse av hvilket forhold det bes om DSBs uttalelse til. Dersom plansaken gjelder areal knyttet til etablert storulykkevirksomhet eller areal hvor det planlegges etablering av anlegg som sikkert eller muligens vil bli storulykkeanlegg, bes det også om at høringen sendes DSB på nytt. Det må fremgå av oversendelsen at saken gjelder plansak knyttet til anlegg omfattet av storulykkeforskriften.</p> <p>3. DSV viser for øvrig til sin veileder om samfunnsikkerhet i kommunens arealplanlegging og veileder om sikkerheten rundt storulykkevirksomheter.</p>	<p>1. Tas til etterretning.</p> <p>2. Tas til etterretning. Planforslaget omfatter ikke storulykkeanlegg, og vil derfor ikke sendes til DSB på høring.</p> <p>3. Tas til etterretning.</p>
2	Barn og unges representant for Bergen kommune 08.07.2022	<p>1. Barn og unges oppvekstvilkår er et aktuelt vurderingstema i konsekvensutredningen. Dersom dette ikke inkluderes i KU, må det sikres en god vurdering av barn og unges interesser i øvrig planarbeid. Det vises til Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging, som vektlegger at:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Planleggingens konsekvenser for barn og unge må vurderes - Planarbeidet skal gi et grunnlag for å vurdere saker der barn og unges interesser kommer i konflikt med andre hensyn/interesser - Planprosessen organiseres slik at synspunkter som gjelder barn som berørt kommer frem og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta (jfr. lovens bestemmelser om medvirkning). <p>2. Det oppfordres til å vurdere medvirkning utover lovens minstekrav for barn og unge, som i liten grad kommer til orde gjennom høringer og offentlig ettersyn. Dette kan særlig være aktuelt for vurdering av deres fremtidige bruk av byrom, møteplasser og gangareal. Selv om det i planprogram og referat fra oppstartsmøtet vises til gjennomføring av barnetråkkøk, oppfordres det også til å involvere barn og unge aktivt i planprosessen med tanke på innspill til fremtidig bruk av området og planlegging for attraktive byrom. Dette kan for eksempel gjøres gjennom vadmøter hvor de mottar alderstilpasset informasjon om planarbeidet og kan respondere direkte eller gjennom oppfølgende møter eller workshop. Ungdomsrådet kan være en aktuell samarbeidspartner, også for rekruttering fra målgruppen.</p>	<p>1. Tatt til følge. Barn og unges interesser er vurdert i KU for byrom og byromsbruk og planbeskrivelsen (kap. 5.12).</p> <p>2. Tatt til følge. Det er gjort medvirkning utover lovens minstekrav. Det har vært dialog med barn og unges representant både gjennom brukermøte og gjennom oppfølging. I tillegg ble barn og unge representert som brukergruppe på plansmien i mars. Denne brukergruppen besto av deltakere fra kommunens ungdomsråd, St. Paul ungdomsskole mfl. Innspillene er tatt med i utviklingen av det endelige plangrepet. Det vises til planbeskrivelsen kap. 2.3.3 og 5.12 om medvirkning for barn og unge.</p>

		<p>3. Trafikksikkerhet og trygg ferdsel i og ved planområdet må ivaretas, også i en byggefase.</p> <p>4. Dersom det i planprosessen ses på fremtidig bruk av Nygård skole, må det også vurderes om denne skal prioriteres som fremtidig skole utfra kapasitetshensyn i sentrum. Sam- og flerbruk av lokalene, som også inkluderer tilbud til barn og unge utenom skoletid, anses som positivt.</p> <p>5. Barn og unges representant ønsker informasjon om planlagte medvirkningstiltak for å kunne vurdere deltakelse.</p>	<p>3. Tatt til følge. Trafikksikkerhet og trygg ferdsel i området er vurdert i KU. Det er også utarbeidet et anleggsgjennomføringsnotat som vedlegg til KU-en, som legger frem hvordan fremkommelighet og sikring av området skal ivaretas gjennom anleggsfasen. Det er lagt inn rekkefølgekrav til oppgradering av trafikkarealene i planområdet.</p> <p>4. Tas delvis til følge. Det er per nå uavklart hvilken bruk Nygård skole skal ha i framtiden, og derfor er det funnet riktig å ta skolen ut fra planområdet i denne reguleringsprosessen. Sam- og flerbruk av lokalene i det nye musikkteateret kan være aktuelt.</p> <p>5. Tatt til følge. Se punkt 2.</p>
3	Eviny v/Håkon Hammer Eikefet 11.07.2022	Eviny Termo har infrastruktur for fjernvarme i området, og leverer i dag fjernvarme til Edvard Griegs Plass 1. Dersom planen berører eksisterende infrastruktur for fjernvarme oppfordrer Eviny til tidlig dialog for å finne de beste løsningene.	Tatt til følge. Forslagstiller har hatt en dialog med Eviny gjennom prosessen vedr. nevnte tema i merknaden.
4	LUKS v/Jürg Berger 13.07.2022	<p>1. Planen må allerede nå ivareta nødvendig areal for vare-/godsleveranser. Arealene som settes av må gi rom for en fleksibilitet av varer/gods som ikke nødvendigvis har standard mål og utforming.</p> <p>2. Det må også sikres at de varemottakene som påvirkes av planen blir ivaretatt med biloppstillingsplass innen gjeldende regelverk. Det må ikke legges opp til rygging i forbindelse med adkomsten til vareleveringens biloppstillingsplass. Ev. vende-/snuplasser må sikres slik at myke trafikanter ikke kommer inn på området.</p> <p>3. Vareleveringsarealet må også være fritt for myke trafikanter. Å plassere vareleveringsareal på eller ved torget er derfor ugunstig. Biloppstillingsplass må ikke være i konflikt med fortau, sykkelfelt, bussholdeplass, kollektivfelt, osv., da disse har stanseforbud. Minner også om at sjåførenes arbeidsmiljø må ivaretas vedrørende adkomst til varemottak og for varelevering.</p> <p>4. Dimensjonering av veg og varemottak med biloppstillingsplass må følge regelverket. LUKS viser til bransjestandard for varetransport (BVL) samt andre dokumenter for varetransport kan lastes ned fra deres hjemmesider vederlagsfritt. Arbeidstilsynet støtter seg også på BVL ift. adkomst, plassering, utforming og organisering av arbeid for varetransporten.</p> <p>5. Når det gjelder krav ved varelevering og til utforming av varemottak, vises det til §§ 8-4 og 8-8 i TEK17, §§ 2-1, 2-18, 2-20 og 2-24 i Arbeidsplassforskriften Best nr. 701 og 702, og til § 1 i Byggherreforskriften. Det må også utføres støysikring mot boliger iht. kravene i TEK17.</p>	<p>1. Tatt til følge. Løsning for varelevering /logistikk har vært et sentralt tema i planarbeidet. Det ble gjennomført et rådføringsmøte med LUKS 01.02.2023. Det vises til kap. 5.7.5. for detaljert beskrivelse av varelevering.</p> <p>2. Tatt til følge. Se pkt. 1.</p> <p>3. Tatt til følge. Se pkt. 1.</p> <p>4. Tatt til følge.</p> <p>5. Tatt til følge. Når det gjelder støysikring er det lagt vekt på at vareleveringen får en plassering som vender seg bort fra nabobebyggelsen.</p>
5	Statsforvalteren 09.08.2022	1. Statsforvalteren (SF) legger til grunn at planarbeidet vil bli utarbeidet i samsvar med overordnet plan og at det ikke er i strid med nasjonale føringer for arealpolitikken.	1. Tatt til følge.

		<p>2. SF ser positivt på at planer om utvidet kulturtilbud i sentrum legges tett på hovedknutepunktet for kollektivtransport. En fjerning av dagens underjordiske parkeringsanlegg og innstramning av parkeringstilbudet i sentrum vil isolert sett bidra til redusert privatbilbruk og således positivt bidra til utviklinga av gåbyen Bergen.</p> <p>3. Kvartalet ligger sentralt i sentrum og innehar i dag sentralt byrom og viktige gangakser. Det må legges særlig vekt på å sikre disse og om mulig oppgradere byrommet.</p> <p>4. SF Vi minner for øvrig om at alle planer etter plan- og bygningsloven skal inkludere vurdering av folkehelseperspektivet, jf. plan- og bygningsloven §3-1.</p> <p>5. ROS-analysen skal vise risiko og sårbarhet som har virkning for om arealet er egnet til utbygging, og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging.</p>	<p>2. Tas til etterretning.</p> <p>3. Tatt til følge.</p> <p>4. Tatt til følge. Se planbeskrivelsen kap. 5.6.</p> <p>5. Tatt til følge. Se ROS-analyse vedlagt planforslaget.</p>
6	Norges Handikapforbund Bergen 09.07.2022	<p>Universell utforming er et viktig begrep i plan- og bygningsloven. Det samme er kravet om aktiv medvirkning fra grupper som trenger særlig tilrettelegging. Med aktiv medvirkning menes dialog – også tidlig i planleggingsfasen. I arbeidet med prosjekter blir det gjentatte ganger sagt at «uten medvirkning fra organisasjoner og råd for funksjonshemmede, hadde vi ikke fått til alt dette.»</p>	<p>Tas til etterretning. Det er gjennomført en medvirkningsprosess utover lovens minstekrav gjennom plansmier for relevante brukergrupper, herunder mennesker med funksjonsnedsettelse. Se også kommentar til merknaden fra Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse, Bergen kommune.</p>
7	Bergen Vann 10.08.2022	<p>1. Bergen Vann gir opplysninger om offentlig vannforsyning og avløpssituasjon i området, med vedlagte VA-ledningskart.</p> <p>2. Det skal utarbeides VA-rammeplan parallelt med reguleringsarbeidet. Det må i stilles krav i reguleringsbestemmelsene om at VA-rammeplan skal legges til grunn for videre detaljprosjektering og byggesaksbehandling. Dette vil sikre at utviklingen skjer i samsvar med overordnede hovedplaner. Bergen Vann ber om at VA-rammeplanen sendes direkte til de for uttalelse. Komplette VA-rammeplan skal vedlegges planforslaget til 1. gangs behandling.</p> <p>3. Bergen Vann gjør oppmerksom på at det ligger kommunale vann- og avløpsledninger med tilhørende anlegg rundt planområdet. Prosjekterende må ta hensyn til disse. Dersom tiltak kommer i konflikt med eksisterende kommunale ledninger må disse legges om. Kostnad for omlegging og ved ev. skade på ledningsanlegg legges på tiltakshaver.</p> <p>4. Minste tillate avstand mellom offentlig ledningsanlegg og byggverk/fundamentering o.l. er 4 m ved normal leggedybde (1,5 m). Ved større leggedybde må avstanden økes. Det tillates heller ingen oppfølging i ledningstraseen.</p> <p>5. Ved etablering av sprinkleranlegg må ansvarlig prosjekterende vurdere hvilket trykk og vannmengde som vil være nødvendig til dette behovet. Installering av alle typer sprinkleranlegg skal avklares med Bergen Vann i anmodning om forhåndsuttalelse. Det tillates ikke å installere trykkøkningsanlegg direkte på ledningsnettet ved etablering av sprinkleranlegg jfr. VA norm i Bergen kommune, vedlegg B4. Dersom det ikke er kapasitet på det kommunale</p>	<p>1. Tas til etterretning.</p> <p>2. Tatt til følge.</p> <p>3. Tas til etterretning.</p> <p>4. Tas til etterretning.</p> <p>5. Tatt til følge. Det legges opp til sprinkleranlegg, og det er gjort en vurdering av behovet for trykk og vannmengde. Se VA-rammeplan.</p>

		<p>vannledningsnettet til å levere ønsket vannmengde til sprinkleranlegget må det eventuelt bygges eget basseng. Kostander ved et slikt basseng må dekkes av tiltakshaver.</p> <p>6. Overvann skal håndteres iht. KDP for overvann og Retningslinjer for overvannshåndtering i Bergen kommune. Åpne blågrønne løsninger skal prioriteres. Ved etablering av fordryningsanlegg etc. må det settes av areal til dette formålet i reguleringsplanen. Overvann tillates ikke ført til fellesanlegg for avløp.</p> <p>7. Det kan i fremtiden påregnes at de kommunale AF-ledningene i området vil bli separert til rene spillvanns- og overvannsledninger.</p> <p>8. Avløpsvann som kan inneholde bensin, olje m.m. skal føres inn på nettet via oljeutskiller. Eventuelt fettholdig avløpsvann skal føres inn på nettet via fettutskiller.</p> <p>9. Nybygg i planområdet kan påregne å få tilknytningsrett til kommunalt VA-nett fra Bergen Vann. Dersom private ledninger skal benyttes, forutsettes det at ansvarlig prosjekterende foretar en faglig vurdering av disse, og at en finner både kvalitet og kapasitet tilfredsstillende for en eventuell økt belastning forårsaket av ny tilknytning. Før tilknytningsrett til kommunalt vann- og avløpsnett kan gis, må det dokumenteres at tiltakshaver har sikret seg nødvendige rettigheter / erklæringer for å legge ledninger over annen manns eiendom, og for tilknytning og felles drift og vedlikehold av private fellesledninger. Disse vedlegges anmodning om forhåndsuttalelse til Bergen Vann.</p>	<p>6. Tatt til følge. Illustrasjonsplanen viser areal for håndtering av overvann/fordryningsanlegg. Endelig løsning for håndtering av overvann på plassen må vurderes på nytt når utforming av inngangsparti og gatetunet rundt er satt. Dette skal jobbes med frem mot 2. gangs behandling, i samarbeid med Bergen kommune.</p> <p>7. Tas til etterretning.</p> <p>8. Tas til etterretning.</p> <p>9. Tatt til følge. Nybygg skal kobles på kommunalt VA-nett.</p>
8	<p>Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet, Bergen kommune</p> <p>19.08.2022</p>	<p>1. Offentlige byrom er en knapp ressurs i sentrum, og man bør derfor være varsom med fortetting av disse. Slik Edvard Griegs plass er utformet i dag innbyr den ikke spesielt til opphold, men plassen har et potensiale som kan utnyttes bedre. Den kan for eksempel tilrettelegges for aktiviteter for barn og unge, og ville da blitt et attraktivt tilleggsareal dersom det skulle være aktuelt å bruke Nygård skole som ungdomsskole. Ved fortetting av dagens plass, og uten etablering av aktivitetsarealer for barn og unge er det vanskelig for oss å se at det vil være mulig å benytte Nygård skole som grunnskole i fremtiden.</p> <p>2. Dersom musikkteateret etableres på plassen, oppfordrer byrådsavd. forslagsstiller til å se på muligheter for å etablere tilbud til barn og unge i planområdet.</p>	<p>1-2. Tatt delvis til følge. I planarbeidet har det vært et høyt fokus på å ivareta og forbedre så mye som mulig av gjenværende del av Edvard Griegs plass. I samråd med Bergen kommune er det valgt å ikke legge til rette for egne lekeplasser/aktivitetsarealer for barn og unge innenfor planområdet. Det heller lagt vekt på å etablere en plass som kan disponeres mer som en åpen plass og gjennomgang. Det nye musikkteateret gi nye tilbud og forbedrede tilbud for barn og unge.</p>
9	<p>Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)</p> <p>22.08.2022</p>	<p>1. NVE viser til sin kartbaserte veileder for reguleringsplan, og rår forslagsstiller til å gå gjennom denne og bruke den i planarbeidet. Det er forslagsstillers ansvar at NVEs interesseområder blir vurdert i planarbeidet.</p> <p>2. NVE anbefaler også at forslagsstiller benytter deres nettsider for arealplanlegging, der det finnes informasjon og veiledning lagt opp etter plannivå, samt koblinger til relevante veiledere og verktøy.</p>	<p>1-2. Tatt til følge. Verktøyene er brukt for vurdering av NVE sine interesseområder i planarbeidet.</p>

10	Byarkitekten 22.08.2022	<p>1. Byarkitekten viser til tidligere innspill fra byråden, som mener at bygget som foreslås i planinitiativet er svært stort og opptar en stor del av Edvard Griegs plass, og at det fremstår ikke som underordnet Grieghallen. Planprogrammet skal også ivareta dette innspillet. Byarkitekten mener at eksisterende prosjekt er for stort, og ber om at det i planprosessen utvikles ulike alternativer utfra et redusert romprogram som kan danne omforente rammer for en fremtidig konkurranse i tråd med byrådets anbefalinger.</p> <p>2. Byarkitekten ber om at det legges inn en henvisning til Bergen kommunes arkitektur- og byformingsstrategi i planprogrammet, under kap. 6.2 om Byform og arkitektur;</p> <p><i>Det må utvikles formingsforutsetninger som skaper grunnlag for et helhetlig godt tilpasset nybygg og som sikrer at Grieghallen fremdeles spiller hovedrollen på Edvard Grieg plass.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Nybygget må ha høy arkitektonisk kvalitet og spille opp til og komplementere Grieghallen.</i> • <i>Det må etableres et tilstrekkelig stort uteareal på nordsiden av musikkteateret som en forlengelse av plassen på samme nivå som i dag.</i> <p>Punktene gitt i kap. 6.2 bør avklares i mulighetsstudiet.</p> <p>3. Byarkitekten er opptatt av at det i valg av formingsforutsetninger i planprogrammet klart kommer fram at disse må utvikles slik at de tar hensyn til balansen mellom krav til areal og romprogram versus ivaretagelse av Grieghallen og de omliggende byrommene som et helhetlig arkitektonisk anlegg. Ut fra prosjektets illustrasjoner fremkommer det at eksisterende prosjekt er for stort. Byarkitekten ber om at det i planprosessen utvikles ulike alternativer utfra et redusert romprogram som kan danne omforente rammer for en fremtidig konkurranse i tråd med byrådets anbefalinger. Dette gjelder særlig måten det utvidede anlegget skal forholde seg til omliggende byroms siktakser og romforløp. Det anbefales derfor på det nåværende tidspunkt å avvente en pris- og designkonkurranse som er svært ressurskrevende, og krever tydeligere omforente rammer med kommunen før den settes i gang.</p>	<p>1. Tatt til følge. Det har blitt jobbet kontinuerlig gjennom planprosessen, herunder arkitektkonkurranse, med å redusere romprogrammet så mye som mulig uten at det har gått på bekostning av de kravene som stilles av tiltakshaver og prosjektets gjennomførbarhet. Gjennom KU og andre utredninger er det gjort helhetlige vurderinger av ulike alternativer i henhold til vedtatt planprogram. Dette har utgjort grunnlaget for planforslaget som nå fremmes.</p> <p>2. Tatt til følge. Gjeldende arkitektur- og byformingsstrategi er lagt inn som premissgivende for planlegging og den arkitektoniske utformingen, under utredningstemaet Byrom og byromsbruk (kap. 8.2 i planprogrammet). Det er utarbeidet en formingsveileder for å sikre arkitektoniske kvaliteter.</p> <p>3. Tatt til følge. Det var en prosess mellom forslagsstiller, PBE og Byarkitekten for plan- og designkonkurransen ble lansert våren 2023. Her ble punktene som anføres av Byarkitekten vurdert og tilpasset så langt som mulig. Se ellers punkt 1. Det er utarbeidet en formingsveileder i tråd med Byarkitekten sin mal, som skal sikre de hensyn som nevnes i merknaden.</p>
11	Bymiljøetaten (BME) 25.08.2022	<p>1. Skissert nybygg i planinitiativet beslaglegger store deler av et åpent byrom i Bergens tette bystruktur. BME peker på kvaliteter ved Edvard Griegs plass som møteplass, gangforbindelser, arrangement og utekonserter. Fleksibilitet og åpenhet, i form av en stor horisontal flate er en særegen kvalitet ved denne plassen som det er viktig å ta vare på. En nedsenkning av terrenget vil gå på bekostning av denne kvaliteten, og den universelle utformingen av området. Videre er størrelsesforholdet mellom Grieghallen og nybygget svært viktig for opplevelsen av byrommet og Grieghallen.</p> <p>2. I videre planarbeid bør opprinnelig forlag fra Knud Munk legges til grunn for planleggingen. Ny fasade bør speile eksisterende, og bidra til byliv utad. Byrommene bør gis en god utforming, og fungere som et supplement til Griegkvarartalet innendørs scener. Vegetasjon og åpen overvannshåndtering bør benyttes som opplevelsesskapende elementer.</p>	<p>1. Tatt til følge. I planarbeidet har det vært et høyt fokus på å ivareta og forbedre så mye som mulig av gjenværende del av Edvard Griegs plass. Det er lagt vekt på å etablere en plass som kan disponeres mer som en åpen plass og gjennomgang foran en tyngre programmering av plassen. Utforming av byrommet vil være gjenstand for en kontinuerlig prosess frem mot 2. gangs behandling. Dette skal skje i samarbeid og dialog med PBE og andre aktuelle etater.</p> <p>2. Tatt til følge. Fram til våren 2024 ble det avholdt en plan- og designkonkurranse. Vinnerforslaget har langt på vei fulgt Knud Munks intensjoner ved utformingen av det nye musikkteateret. Bygget er formet som en retningsløs bygning på plassen, mot Nygårdsgaten og mot Strømgaten. Videre er det lagt vekt på at musikkteatret har fått så lite fotavtrykk som mulig. Det er stort sett kun selve auditoriet og scenetårnet som er synlig over bakkeplanet. Planforslaget legger opp til både vegetasjon og åpen</p>

3. Alle eksisterende bytrær i nordre del av Edvard Griegs plass må kartlegges og hensyntas i planprosessen, jf. KPA § 10.6. Det må vurderes om det skal planlegges for nye trær, f.eks. langs Nygårdsgaten. BME viser til forslag i Beplantningsplan gatetrær Bergenhus – Ambisjøs plan. Strømgaten er en viktig historisk forbindelse og akse, og har en allé av knutekollet lind, som skal bevares. Lars Hilles gate er preget av gatens trafikkbilde, men alléen av svenskeasal og buskfeltene gjør dette til en frodig gate. Gatens frodige uttrykk bør bevares.

4. Nygårdsgaten har publikumsrettet virksomhet som gir liv til gaten, men fortauet på denne siden er smalt og lite tilrettelagt for byliv. Det bør gjøres en vurdering av om fortauet kan utvides.

5. Det er registrert observasjoner av de rødlistede artene gråmåke, fiskemåke og piggsvin innenfor planområdet. Lille Lungegårdsvann er et lokalt viktig viltområde. For å ivareta og styrke det biologiske mangfoldet må planarbeidet sikre flerfunksjonelle blågrønne strukturer ved å bevare trær og legge til rette for ny opparbeidelse av vegetasjon. Dette vil også sikre et trivelig bymiljø med attraktive gangtraseer og oppholdsarealer, og bidra til overvannshåndtering i tråd med prinsippet fra KDP overvann om at «*Overvannshåndtering skal om mulig og hensiktsmessig løses slik at arealet også kan brukes til lek, rekreasjon og parkmessig innslag i bebygde områder*».

6. Det er registrert forekomst av fremmedartene platanlønn og mongolspringfrø innenfor planområde. Begge har svært høy risiko for spredning. BME minner om Forskrift om fremmede organismer, Kapittel V.

7. Fortaue i de ulike gatene er viktige fotgjengerarealer, og Edvard Griegs plass og Nina Griegs gate er mye brukt som tverrforbindelser i området. Planarbeidet må kartlegge eksisterende bevegelsesmønstre, vurdere ev. nye forbindelser, og ta hensyn til dette i planarbeidet.

8. Lars Hilles gate, Strømgaten og Nygårdsgaten inngår alle i sykkelnettet i Sykkelstrategi for Bergen 2020-2030. Dette må vises hensyn til i planleggingen. Det pekes også på at deler av Strømgaten inngår i Gatebruksplan for Nygårdshøyden Sør, som ligger ute til offentlig ettersyn (frist 20.09.22). Det planlegges sykkelfelt på Strømgatens øvre del fram til Lars Hilles gate.

9. Kommunale gater: Innenfor foreslått planavgrensning ligger flere kommunale eiendommer (gnr. 164, bnr. 810. 1434, 799 og 120). Reguleringsstatus på eiendommene er offentlige vegområder, som forvaltes og vedlikeholdes av BME. Griegshallen har i dag tre avkjørsler til det underjordiske parkeringsanlegget: fra Nina Griegs gate, innkjørsel fra Lars Hilles gate og utkjørsel til Strømgaten. Nina

overvannshåndtering på plassen som også vil fungere som opplevelsesskapende elementer. Det er utarbeidet en formingsveileder for å sikre at prinsippene rundt utformingen av bygg og byrom sikres.

3. Tatt til følge. Det er gjennomført en kartlegging av eksisterende trær, og det kom frem at det ikke var noen enkeltobjekter med verdi i seg selv, se naturmangfoldnotat. Trærne langs Strømgaten skal i stor grad bevares, men noen av trærne må flyttes. Trærne langs Lars Hilles gate skal bevares, se illustrasjonsplan.

4. Tatt til følge. Planforslaget legger opp til at fortauet skal utvides slik at det blir bedre tilrettelagt for byliv.

5. Tatt til følge. Se også svar i pkt. 3.

6. Tas til etterretning.

7. Tatt til følge. Det er gjort en kartlegging av eksisterende gangmønstre. Se KU Trafikk og mobilitet.

8. Tatt til følge. Planområdet ble varslet utvidet sommeren 2025 for å også inkludere Strømgaten, slik at planforslaget kunne tilrettelegge for sykkel i denne gaten. Det er gjort en vurdering av to prinsipper for utforming av sykkelanlegg. Valgt løsning er en innsnevring av vestre del av Strømgaten til ett kjørefelt, med tosidig sykkelfelt. De trafikale konsekvensene av innsnevringen er dokumentert i trafikkanalysen. Det er konkludert med at innsnevringen har ingen negativ virkning på samlet kapasitet i trafikksystemet. Det vises for øvrig til kap. 6 i trafikkanalysen for vurdering knyttet til løsning for sykkeltilrettelegging i Strømgaten.

9. Tas til etterretning.

		<p>Griegs gate og Edvard Griegs plass er kommunale vegområder og forvaltes og vedlikeholdes av BME.</p> <p>10. Nina Griegs gate: Gaten benyttes av et stort antall myke trafikanter på veg mellom Byparken og Nedre Nygård/Nygårdshøyden. Eksisterende rampe til parkeringsanlegget deler den viktige offentlige gangforbindelsen i to relativt smale passasjer, med dårlig framkommelighet og utfordringer for maskinelt vedlikehold. Å fjerne rampen/avkjørselen vil være positivt. Dagens bruk av avkjørselen er minimal og derfor ikke i konflikt med myke trafikanter. BME anbefaler ikke økt bruk av eksisterende avkjørsel til Nina Griegs gate.</p> <p>11. Tunge kjøretøy til scene/vareleveranse og renovasjonshåndtering har medført at granittdekket på Edvard Griegs plass er delvis ødelagt. Et nytt musikkteater forutsetter at eksisterende muligheter for å håndtere leveranse til Grieghallen opprettholdes, samtidig som det medfører behov for leveranser til fremtidig musikkteater. Etter BME sin vurdering er det svært utfordrende å finne trafikk sikre løsninger for eksisterende og ny scene-, mat- og vareleveranser, samt for renovasjon. Det stilles også spørsmål om gjenværende areal rundt Grieghallen og det nye musikkteateret er tilstrekkelig for å håndtere behovet knyttet til varelevering og logistikk, uten at det i vesentlig grad går på bekostning av de myke trafikantene i området. Trafikale løsninger for logistikk og varelevering må redegjøres for og avklares i tidlig planfase, der trafikk sikkerhet og attraktivitet for myke trafikanter må tillegges stor vekt.</p> <p>12. Tiltakshaver bør kontakte BIR om muligheten til å koble seg på bossnettet i området. For avfall som ikke kan gå i bossnettet må opp- og innsamlingen av dette håndteres på egen grunn. Det er viktig med trafikk sikre renovasjonsløsninger, som ikke beslaglegger attraktivt areal i byrommene, jfr. KPAs § 20.</p>	<p>10. Tatt til følge. Rampen i Nina Griegs gate vil fjernes, men det vil bli etablert en mindre rømningstrapp i samme gateløp. Uansett vil dette medføre en utbedring for mobilitet ift. dagens situasjon. Dagens avkjørsel til Nina Griegs gate fjernes, og det vil etableres en ny avkjørsel som kun tjener Nygård skole.</p> <p>11. Tatt til følge. Dagens sceneleveranse til Grieghallen opprettholdes, og leveranser til det nye musikkteateret etableres i samme kjøresone. Iht. anbefalinger fra LUKS, Statens vegvesen, Bymiljøetaten mv. er det etablert en kjøresone som ikke legger opp til rygging som kommer i konflikt med myke trafikanter på plassen, fortau etc. Når det gjelder varelevering nordvest på Edvard Griegs plass, er denne gitt en plassering som muliggjør varelevering fra «drop off» - sonen med truckkjøring til hev/senk vareheis. Se trafikk- og mobilitetsanalyse og KU trafikk og mobilitet.</p> <p>12. Tatt til følge. Det er utarbeidet en løsning for renovasjon i samråd med BIR og Envac. Kjøremønster for tømning følger samme kjøremønster for sceneleveranser i øst og vareleveranser i nordvest. Se renovasjonsnotat.</p>
12	<p>Nygårdshøyden Eiendom AS (NEAS)/Universitetet i Bergen (UiB) 164/1159 m.fl. 16.08.2022</p>	<p>NEAS er hjemmelshaver til Nygård Skole (gnr. 164, bnr. 925) som omfattes av planområdet. NEAS eier og stiller eiendommer til dispensasjon for Universitetet i Bergen (UiB). UiB er i dag leietaker av hele Nygård skole og brukere er fakultetet for Kunst, musikk og design ved Griegakademiet. NEAS merknader er således avklart og gjeldende også for UiB. NEAS viser til eget informasjonsmøte 22.06.2022, der NEAS og UiB kom med sine merknader. Det er disse merknadene som gjengis her.</p> <p>1. Planlagt rigg på skoleplassen: Nygård skole brukes til undervisningsformål og øvingslokaler for musikkstudenter. Lokalene benyttes på dagtid og ettermiddag. Studentene har også tilgang på kveldstid. Virksomheten for musikkstudenter er svært sensitiv mtp. støy, og UiB ser på planlagt riggområde inne på skoleplassen som svært problematisk. Støy knyttet til anleggsfasen bør utredes før igangsetting, og dette bør sikres gjennom planbestemmelsene.</p> <p>2. Byggets formål må sikre fleksibilitet: Nytt bygg for Griegakademiet er under planlegging, men det kan fortsatt være aktuelt for UiB å benytte bygningsmassen til Nygård skole for andre formål. For å unngå begrensninger på byggets aktivitet må det ikke legges for sterke føringer på byggets formål.</p>	<p>1. Tatt til følge. Nygård skole er tatt ut av dette planforslaget, og det legges ikke opp til riggområde inne på skoleplassen. Når det gjelder støy i anleggsfasen er det satt krav i bestemmelsene om at støyforhold skal ivaretas i anleggsfasen. Annet lovverk sikrer også forholdet til støy for skolen.</p> <p>2. Tatt til følge. Det er gjennom planprosessen kommet fram til at Nygård skole ikke skal inngå i denne reguleringsplanen. Planen sikrer fortsatt tilkomst til Nygård skole.</p>

		3. NEAS bes om å bli involvert i relevante deler av planarbeidet.	3. Tatt til følge. Det har vært gjennomført oppfølgende møter knyttet til utforming av avkjørsel til Nygård skole, heisplassering, bestemmelser mv.
13	Bergen kulturskole Strømgaten 19 5015 Bergen	<p>1. Bergen kulturskole er godt etablert i Strømgaten 19 (over 20 år), og en del av kulturstrøket i området. Kulturskolen ser positivt på å skulle etablere et nytt musikkteater, og ser fram til de fasilitetene som kommer med et slikt bygg. Det pekes på at mangelen på lokaler, spesielt for dans og teater er prekær i Bergen, og kulturskolen håper at denne utbyggingen vil innebære en utvidelse av tilgjengeligheten av slike lokaler, i tillegg til selve musikkteatersalen. Kulturskolen leier allerede lokaler i Grieghallen, og det vil være svært gunstig med flere lokaler i så kort avstand til deres hovedbygg,</p> <p>2. Kulturskolen viser til s. 14 i planinitiativet det Kulturskolen er nevnt som en potensiell ny leietaker i Nygård skole. Dette er ikke lenger et aktuelt scenario. Det er derfor en fordel om antagelsen om flytting av lokaler ikke får sette seg i det videre planarbeidet.</p> <p>3. Kulturskolen imøteser imidlertid med stor glede en utbygging av flere fasiliteter for kunst- og kulturutøvelse i og omkring kulturaksen mellom Lille Lungegårdsvann og Nygårdsgaten. De ser frem til å bli inkludert i den videre planprosessen som potensiell bruker, og til et tett og godt samarbeid i fremtiden.</p>	<p>1. Tas til etterretning.</p> <p>2. Tatt til følge.</p> <p>3. Tas til etterretning.</p>
14	Statens vegvesen 26.08.2022	<p>1. Forslag til utredningsprogram for trafikk/mobilitet og logistikk, herunder parkering er godt og skisserer utredningsbehov for viktige tema som trafiksikkerhet. Trafiksikkerhet for myke trafikanter vil være et viktig hensyn i det videre planarbeidet.</p> <p>2. Fjerning av parkeringsplasser for bil, til fordel for tilrettelegging for kulturarealer, er et sterkt og godt virkemiddel for å få ned biltrafikken, som støtter oppunder nasjonale og lokale mål om reduksjon i biltrafikken. SVV er likevel skeptisk til å fjerne alle parkeringsplassene samtidig som antallet parkeringsplasser i ByGarasjen er uavklart. Det vises til pågående planarbeid for ny byarena (planID: 70570000), og arbeid med å redusere gateparkering på Nygårdshøyden. Problemstillingen rundt dette er beskrevet i planprogrammet, og SVV støtter at dette må utredes. Antallet parkeringsplasser i Bergen sentrum må vurderes som en helhet, og planarbeidet må ses i sammenheng med arbeidet rundt ny byarena og sanering av gateparkering.</p> <p>3. SVV motsetter seg i utgangspunktet ikke at antall parkeringsplasser i Bergen sentrum reduseres, men saneringen må ses i sammenheng. Det må sikres at det opprettholdes et tilstrekkelig parkeringstilbud for grupper som av ulike grunner er avhengig av bil.</p> <p>4. Planen må legge til rette for tørr og trygg sykkelparkering, jf. bestemmelsene i KPA2018. Forholdene for sykkel og gange må utredes. Fjerning av avkjøring til parkeringsgarasje i Lars Hilles gate vil endre forholdene for syklistene, og det må ses på muligheter for å forlenge sykkelfelt inn mot sentrum. Det må legges til</p>	<p>1. Tas til etterretning.</p> <p>2. Tatt til følge. Dette temaet ble presisert i vedtatt planprogram. Overordnet sett har det vært en forutsetning fra start at parkeringsplassene i GriegPark vil måtte fjernes som følge av bygging av et nytt musikkteater, der musikkteateret skal etableres i samme byggegrupp som p-anlegget ligger. I KU Trafikk- og mobilitet fremkommer det at fjerning av parkeringsanlegget vil bidra til redusert tilgjengelighet til handels-, service- og kulturvirksomheter i sentrum, men trafikantene vil ha alternative parkeringsmuligheter. Ulempene med å redusere parkeringstilbudet i sentrum er i KU vurdert litt større enn fordelene med å bidra til redusert biltrafikk i sentrum (liten negativ konsekvens). Samtidig må det understrekes at dette er en overordnet og usikker vurdering, blant annet på bakgrunn av at planene for Bygarasjen/Byarena er foreløpig helt uavklarte. Videre er betjening av sentrum med kollektiv, sykkel og gange høyere prioritert i overordnede planer for transport og byutvikling.</p> <p>3. Tas til etterretning. Dette er et overordnet politisk spørsmål som må håndteres/samkjøres av Bergen kommune.</p> <p>4. Tatt delvis til følge. Det er sikret innendørs sykkelparkering under bakken med nedgang gjennom eksisterende rampe på Nina Griegs gate. I tillegg sikres det utendørs sykkelparkingsplasser. Trafikkmengden i nevnte avkjørsel faller vekk som følge av at eksisterende parkeringsanlegg erstattes av det nye musikkteateret. Rampen foreslås</p>

		<p>rette for gode gangforbindelser. Planarbeidet må støtte oppunder målene i Bergen kommunes strategier for gange og sykkel.</p> <p>5. Logistikken med varelevering og bosshåndtering må utredes og sees i sammenheng med framtidig trafikksituasjon, jf. Trafikkplan sentrum. Det må tas med i beregningen at Nygårdsgaten og Strømgaten kan få en viktig funksjon som kollektivgate når bybanen til Åsane skal bygges. Inn og utkjøring til Griegkvartalet må ikke redusere framkommeligheten for busser i Nygårdsgaten og Strømgaten.</p> <p>6. Dersom det planlegges for fravik fra vegnormalene, legger SVV til grunn at dette kommer klart fram av planbeskrivelsen, og at fravik søknader er avklart med rette myndighet før planen blir lagt ut til offentlig ettersyn. SVV legger også til grunn at det innarbeides rekkefølgekrav som sikrer at tiltak knyttet til trafikksikkerhet, framkommelighet m.m. blir gjennomført i forbindelse med den utbyggingen som blir regulert.</p> <p>7. Virkningen planløsningene vil ha for vegtransport og vegnett utredes og framkommer tydelig av planbeskrivelse, risiko- og sårbarhetsanalyse og ev. KU. Dette gjelder generelt for trafikksikkerhet for ulike trafikantgrupper, adkomstløsninger, forventet trafikkmengde og kapasitet på vegnettet, trafikkmønster og resemiddelfordeling, parkeringsdekning og -behov, framkommelighet for ulike trafikantgrupper og ivaretagelse av ovennevnte hensyn i anleggsperioden. Ev. konsekvenser for utvikling, drift og vedlikehold av vegnettet og for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, universell utforming, trafikksikkerhet og framkommelighet må også utredes. Det vises til håndbok V744.</p>	<p>likevel å beholdes som tilkomst til eksisterende trafo under Nina Griegs gate. Dette åpner opp for at det i fremtiden kan etableres/forlenges et sykkelfelt inn mot sentrum. Planforslaget støtter opp under Bergen kommunes sykkelstrategi og Gatebruksplan for Nygårdshøyden sør ved å tilrettelegge for etablering av tosidig sykkel felt i Strømgaten.</p> <p>5. Tatt til følge. Dette er utredet, jf. KU Trafikk og mobilitet. Planforslaget legger ingen hindringer for framkommeligheten for busser i Nygårdsgaten og Strømgaten.</p> <p>6. Tatt til følge. Fravik omtales i planbeskrivelsen. Det er lagt inn dokumentasjonskrav i bestemmelsene som blant annet skal redegjøre for trafikkkavvikling, tilgjengelighet og trafikksikring i bygge- og anleggsfasen. Dette skal foreligge ved søknad om igangsettingstillatelse. Rekkefølgekrav er innarbeidet for nytt vegsystem og trafikksikkerhet.</p> <p>7. Tatt til følge.</p>
15	<p>Byantikvaren, Bergen kommune</p> <p>24.08.2022</p>	<p>1. Byantikvaren er ikke negativ til at det kan etableres en ny sal, men dette må gjøres på en måte som ivaretar Grieghallen og det omkringliggende kulturmiljøet. Slik mulighetsstudiet foreligger nå, legges det etter byantikvarens mening opp til for store volum, og at et nedsenket inngangsparti vil ha en negativ virkning på byrommet og det omkringliggende kulturmiljøet. Det vises til KPA2018 §§ 1, 12, 35 og 38, Kulturmiljøplanen og Kulturminnestrategien. Prosjektet kan med fordel ser mer hen til kvalitetene ved Grieghallens møte med byrommene og kulturmiljøet.</p> <p>2. Byantikvaren ber om at Grieghallens arkitektoniske kvaliteter i interiør, materialbruk og de romlige kvalitetene i publikumsarealet og konsertsalen sikres gjennom en hensynssone kulturmiljø H570 med bestemmelser i planen.</p> <p>3. Byantikvaren ber også om at plangrensen utvides til å ta med seg Nygårdsgaten 8 for å sikre det omkringliggende kulturmiljøet, og at hele planområdet får hensynssone kulturmiljø H570 med bestemmelser.</p> <p>4. Det kommer ikke frem av planprogrammet hvor stort influensområdet som skal utredes er. I videre planarbeid bes det om at Miljødirektoratets mal for KU, M-1941 benyttes i utarbeidelsen av temaet kulturminner- og kulturmiljø.</p>	<p>1. Tatt til følge. I arbeidet etter oppstart har det vært en plan- og designkonkurranse, der et av hovedfokusene har vært å jobbe med innspillene til oppstart. Det er blant annet jobbet med å finne en bedre løsning på musikkteateret slik at det får et redusert volum ift. det som ble skissert ved oppstart. Det nedsenkede inngangspartiet er også redusert i størrelse og planforslaget har gått bort fra dette som et atrium slik det ble skissert som ved oppstart.</p> <p>2. Ikke tatt til følge. Det er for eksteriør lagt inn hensynssone for kulturmiljø med tilhørende bestemmelser.</p> <p>3. Ikke tatt til følge. Gjennom plan- og designkonkurranse, KU og planprosessen for øvrig har det vært et fokus på å ivareta omkringliggende kulturmiljø. Planforslaget legger ikke opp til noen tiltak på Nygårdsgaten 8, og det er derfor vurdert at det ikke er behov for å utvide plangrensen til å også omfatte denne eiendommen.</p> <p>4. Tatt til følge. M-1941 er benyttet som metode for utredning av kulturmiljø i KU.</p>

		<p>Influensområdet bør være stort nok til å også se fjernvirkningen av nye tiltak.</p> <p>5. Det vises til kulturmiljøplan for Bergen «Identitet med særpreg», vedtatt av Bystyret i desember 2021. Planen må spesielt sikre at punkt 1, 2, 3 og 5, og flere av delmålene til disse ivaretas.</p> <p>6. Videre vises det til føringer om kulturmiljø gitt i <i>Stortingsmelding 16 (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken</i> og føringer om kulturhistoriske verdier og kulturmiljø <i>Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023</i>.</p> <p>7. Grieghallens plassering i bystrukturen og den opplevde gesimshøyden er godt tilpasset kulturmiljøet, selv om det i material er stor kontrast til omgivelsene. I opprinnelig konkurranseforslag skulle det ligge en mindre rund og lukket konsertsal som kontrast til den åpne Grieghallen. Salen ble aldri etablert, og den åpne plassen har siden fått en mindre heldig paviljong som bryter med den opprinnelige intensjonen i konkurransen.</p>	<p>5. Tatt til følge. Kulturmiljøplanen har vært premissgivende for utarbeidingen av planforslaget og den arkitektoniske utforming av tiltaket. Det vises til planbeskrivelsen.</p> <p>6. Tas til etterretning.</p> <p>7. Tas til etterretning. Fram til våren 2024 ble det avholdt en plan- og designkonkurranse. Vinnerforslaget har langt på vei fulgt Knud Munks intensjoner ved utforming av det nye musikkteateret. Bygget er formet som en retningsløs bygning på plassen, mot Nygårdsgaten og mot Strømgaten. Videre er det lagt vekt på at musikkteateret har fått så lite fotavtrykk som mulig. Det er stort sett kun selve auditoriet og scenetårnet som er synlig over bakkeplanet.</p>
16	<p>Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse, Bergen kommune (KRPf)</p> <p>30.08.2022</p>	<p>1. KRPf ser positivt på ønsket om å utvikle Griegkvartalet videre og at det er et ønske om å forbedre forholdene for synshemmede. Det påpekes at planprogrammet er for svakt i forhold til universell utforming. Det nevnes ingenting om hørselsteknisk utstyr eller HC-parkeringsplasser. Førstnevnte er et område KRPf ser er mangelfullt både ift. utstyr og kompetanse de aller fleste plasser i kulturlivet i Bergen. KRPf håper derfor at dette kan komme med i planen så tidlig som mulig.</p> <p>2. I beskrivelsen av området står det at tilgjengelighet for rullestol er god. Det er bare riktig fra siden mot Lille Lungegårdsvann. Mot Strømgaten er den ikke god, og i Lars Hilles gate er bare deler av fortauet rehabilitert slik at det også er vanskelig for rullestoler å komme seg til og fra området mot Vaskerelven. Rullestoltilgjengeligheten til konferansesenteret er i dag svært dårlig. Det er et håp om at dette forbedres i forbindelse med dette arbeidet.</p>	<p>1. Tatt til følge. Planforslagets intensjon er at både byrommet og det nye musikkteateret skal utformes med prinsippet om likeverdighet. KRPf ble blant annet invitert til en plansmie for å kunne komme med ytterligere innspill til planleggingen. Det vises til planbeskrivelsen for beskrivelse av hvordan dette er vurdert og ivarettatt i plan. På- og avstigningsområdet ved Nygårdsgaten, samt tilliggende gatetun/plass skal utformes slik at også den også kan benyttes av HC-kjøretøy. Prinsippene om inkludering og likeverd skal følges opp i forbindelse med søknad (krav i TEK). Planene sikrer at krav til universell utforming i TEK kan innfris.</p> <p>2. Tatt til følge. Planforslaget legger til rette for bedre fremkommelighet i Strømgaten mot Grieghallen og nytt musikkteater ved at dagens utkjøring fra GriegPark forsvinner og det etableres en trinnfri passasje mot plassen. I tillegg vil trafikksikkerheten forbedres ved at syklistene får et eget sykkelfelt i gaten i stedet for å sykle på fortauet.</p>
17	<p>Eldrerådet, Bergen kommune</p> <p>30.08.2022</p>	<p>Eldrerådet vil gjerne medvirke i det videre planarbeidet, for eksempel med spørsmål knyttet til universell utforming, parkering og generell trafikk.</p>	<p>Tatt til følge. Eldrerådet har blitt invitert til plansmier, der de ble spurt om dagens bruk og ønsker for framtidig bruk. Se kap. 2.3.3.</p>
18	<p>Vestland fylkeskommune (VLFK)</p> <p>31.08.2022</p>	<p>1. VLFK er positive til at det startes opp planarbeid for Griegkvartalet, som er viktig for det profesjonelle kulturlivet i Vestland som kulturarena. Planarbeidet bør legge til rette for eit mangfald av kulturaktører og kulturuttrykk, og utforming av bygget må tilpasses en bredde av kulturaktører.</p> <p>2. VLFK viser til vurderinger fra involvering av lokale og regionale kulturmiljømyndigheter fra tidligere prosesser som omfatter planområdet, og at disse utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag for deres kulturminnefaglige innspill. Innledningsvis minnes det om at dokumentasjon av kulturminner og kulturmiljø skal skje på et tidlig stadium i arealplanlegging. I dette ligger det at kulturminner</p>	<p>1. Tatt til følge.</p> <p>2. Tatt til følge. Kulturmiljø, herunder kulturminner er vurdert i KU og er en del av plangrunnlaget som nå skal legges ut på høring. I utarbeidelse av planforslaget har det vært en god dialog med Byantikvaren, som igjen har holdt dialogen med VLFK i den grad de har vurdert det som nødvendig.</p>

og -miljø skal omtales, vurderes ift. verneverdi og vises hensyn til i videre planlegging. Dersom planforslaget er i konflikt med nasjonale og vesentlige kulturminneverdier, kan VLFK vurdere innsigelse. VLFK råder tiltakshaver å gå i tidlig dialog med dem, for å finne gode løsninger før planen legges ut på høring.

3. Både Grieghallen og Nygård skole har nasjonal verdi som kulturminner og er på hver sin måte svært godt strøkstilpasset, også til bystrøket Bergen Nygård murbyen, som er et bystrøk av nasjonal verdi. Skissene viser en bygning av en viss skala, og tilpassing til overnevnte kulturmiljø er viktig. Planprogrammet har tatt dette innover seg, og skissene viser ambisjoner om å ikke bygge ned, men stimulere kulturmiljøet bygningen skal plasseres i. Videre prosess bør være fleksibel nok til å ta med seg det som er godt utarbeidet, og arbeide videre med det som er utfordrende.

4. Skissert bygnings tilpassing til Grieghallen vurderes som omtrent riktig skala og inntrykkskraft. En nedtrapping til bystrøket Nedre Nygård med klar gesims bidrar til at opplevelsen av den varierte strøkskarakteren over gaten blir stimulert. Når det gjelder utforming av inngangspartiet, råder VLFK til at tiltakshaver er fleksibel på løsning og utforming av dette. Det rådes til at et av alternativene i videre utredning legger til grunn et inngangsparti på gateplan, men bedre tilpasset Grieghallen enn de eldste skissene. Det må også gjøres mer arbeid med tilknyttingen til Nygård skole. VLFK er enig i at det er et stort potensial for positive virkninger, men tilgang til skolegården må være en løsning som det kan gis dispensasjon for etter kulturminneloven, og nybygget like framfor inngangspartiet bør flyttes eller erstattes av en annen løsning.

5. I det videre planarbeidet bør det stilles høye krav til arkitektonisk kvalitet. Det er viktig å legge til grunn de gode grepene som er utarbeidet frem til nå, og samtidig være åpen for flere alternativ og dermed øke sjansene for å løse utfordringene skildre ovenfor. I forhold til Grieghallen vil arkitektonisk kvalitet, i tillegg til høyde og fotavtrykk, være avgjørende for om nasjonale kulturminneverdier svekkes. Videre planarbeid bør sikre at dette følger byggesaken helt til endes.

6. Nygård skole er fredet, men har stort potensiale i byutviklingsammenheng, og planarbeidet bør vurdere videre bruk av skoleanlegget. Barn og unges interesser skal vurderes i alle plansaker, og videre bruk av skoleanlegget bør vurderes opp mot behov for skolekapasitet og andre behov for lokalmiljø, og barn og unges interesser.

7. Likestilte løsninger bør være grunnleggende premiss for utforming av reguleringsplanen, og planlegging og prosjektering av musikkteateret. I denne fasen må det legges til rette for at eksisterende barrierer bygges ned og at nye ikke blir etablert. Hovedinngangen bør ikke ha nivåskille, og det må sikres gode fellesareal der man enkelt kan orientere seg og komme seg fram, også ved bruk av rullestol. Det bør allerede på reguleringsnivå legges vekt på at det skal være enkelt å finne fram og å orientere seg til kulturkvartalet og til kollektivtransport og *kiss & ride* eller HC-parkering.

3. Tatt til følge. I etterkant av varsel om oppstart er det gjort en plan- og designkonkurranse som blant annet har jobbet med tilpassing mot eksisterende kulturmiljø og strøkskarakter.

4. Tatt til følge. I arbeidet etter oppstart er det blant annet jobbet med å finne en løsning på musikkteateret slik at det får et redusert volum ift. det som ble skissert ved oppstart. Det nedsenkede inngangspartiet er også redusert i størrelse og planforslaget har gått bort fra dette som et atrium slik det ble skissert som ved oppstart. Når det gjelder Nygård skole er det per nå uavklart hvilken bruk Nygård skole skal ha i framtiden, og derfor er det funnet riktig å ta skolen ut fra planområdet i denne reguleringsprosessen.

5. Tatt til følge. Fram til våren 2024 ble det avholdt en plan- og designkonkurranse, der det er vurdert fem ulike alternativer. Vinnerforslaget blant annet ble vurdert som beste alternativ på tilpassing mot Grieghallens høyde og fotavtrykk. Videre i planprosessen har Kulturmiljøplanen vært premissgivende for utarbeidingen av planforslaget og den arkitektoniske utformingen av tiltaket. Det vises til planbeskrivelsen kap. 5.2.2. Det er utarbeidet en formingsveileder til planforslaget som skal sikre at premissene knyttet til arkitektonisk kvalitet følger prosjektet også gjennom byggesak.

6. Tatt delvis til følge. Det har vært en prosess knyttet til Nygård skole og vurderinger for fremtidig bruk. Per nå er det uavklart hvilken bruk Nygård skole skal ha i framtiden. Skolen er derfor tatt ut fra planområdet i denne reguleringsprosessen.

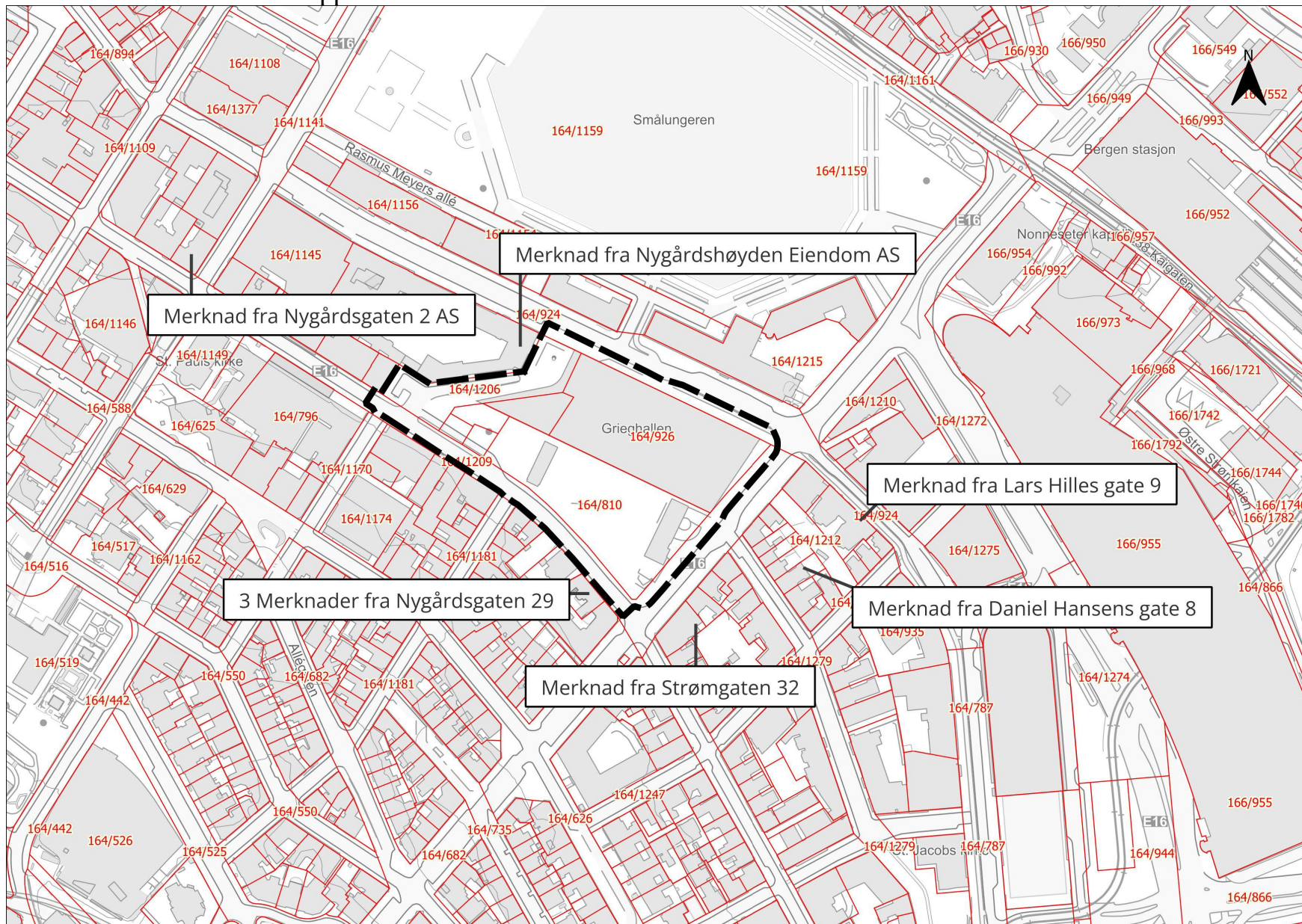
7. Tatt til følge. Planforslagets intensjon er at både byrommet og det nye musikkteateret skal utformes med prinsippet om likeverdighet. Det vises til planbeskrivelsen for beskrivelse av hvordan dette er vurdert og ivaretatt i plan. På- og avstigningsområdet ved Nygårdsgaten, samt tilliggende gatetun/plass skal utformes slik at også den også kan benyttes av HC-kjøretøy, dette er sikret i bestemmelsene.

8. Tatt til følge. Forhold rundt trafiksikkerhet og tiltakets påvirkning på

		<p>8. For VLFK er det viktig at det i videre planprosess blir gjort rede for hvordan planen eventuelt kan påvirke fylkesvegnettet. Mest relevant blir det å se på trafiksikker tilkomst, spesielt gangtilkomst ved større arrangement når det er mange som skal til og fra planområdet samtidig.</p> <p>9. Utforming av sykkelparkering bør inngå som en del av den samlede arkitektoniske løsningen for bygg og byrom, med vekt på funksjon og design. Sykkelparkering må etableres i kort avstand til inngang. Det kan skilles mellom sykkelparkering for ansatte og publikum.</p> <p>10. VLFK vurderer at planprogrammet er godt og hovedsakelig dekker de tema og utredninger som er relevant for planarbeidet, men ber om at det også utarbeides et alternativ der universell utforming er førende for hvordan bygget skal utformes. Dette alternativet bør ha en felles og likeverdig hovedinngang uten trapper og nivåskille, samtidig som det sikrer tilstrekkelig areal til gode rom som gir plass til å bevege seg, også for rullestol. Det må også legges til rette for god vertikal kommunikasjon både med trapp og heis. Alternativet må innfri høye krav til arkitektonisk kvalitet og innordne seg etter eksisterende bebyggelse, med særlig vekt på samspeillet med Grieghallen. Det bør også åpnes opp for å undersøke volum og byggehøyder utover det som er vist i skisseforslaget, om dette bidrar til økt kvalitet for publikum og aktører.</p>	<p>omkringliggende vegnett er vurdert i KU Trafikk- og mobilitet.</p> <p>9. Tatt til følge. Planforslaget legger opp til etablering av sykkelparkeringsplasser flere steder i byrommet. Bestemmelsene setter krav om at de skal være lett tilgjengelige og låsbare. Det vises til illustrasjonsplanen for plassering og tilpassing til byrommet.</p> <p>10. Tas til følge. Se punkt 4 og 7.</p>
	Begrenset høring om utvidet planavgrensning 10.07.2025-04.09.2025		
1	Statens vegvesen (SVV) 25.07.2025	<p>1. SVV påpeker at det er positivt at plangrensen omfatter Nygårdsgaten i samlet bredde. Dette er i tråd med deres tidligere tilbakemeldinger til planarbeidet.</p> <p>2. Brev datert 11.04.2025 er vedlagt i merknad. Det bes om at arbeidet med planløsninger imøtekommer føringer gitt i brevet.</p> <p><u>2.1. Fortau Nygårdsgaten</u> Fortau langs sørsiden av Nygårdsgaten må inngå i sin fulle bredde. Det er også aktuelt å knytte rekkefølgekrav til utvidelsen av fortauet på sørsiden av Nygårdsgaten.</p> <p><u>2.2. Nygårdsgaten og Strømgaten</u> Nygårdsgaten og Strømgaten er mulig fremtidig kollektivtrasé. Planlagt kjørefeltbredder på 3,25 m er tilpasset bussløsning, men svingebevegelsene i kryssene kan være utfordrende mhp. sporing for buss.</p> <p><u>2.3. Nygårdsgaten</u> Eksisterende situasjon må måles inn for å sikre korrekte bredder og ny løsning.</p> <p>Fortau på sørsiden av Nygårdsgaten må utvides slik at det får en min. bredde på 2,5 m.</p> <p>Fortau på nordsiden må ha en minimumsbredde på 3 m.</p>	<p>1. Tatt til etterretning.</p> <p>2.1. Tatt til følge. Hele bredden på fortau langs sørsiden av Nygårdsgaten er tatt inn i planavgrensningen. Det er lagt inn rekkefølgekrav om at fortauet på sørsiden skal opparbeides før gangpassasje langs Griegkvartalet kan stenges ifm. anleggs- og byggefase.</p> <p>2.2. Tas til etterretning. Geometrien i kryss Strømgaten/Lars Hilles gate er justert slik krysset er dimensjoner for sporing med buss fra Strømgaten til Lars Hilles gate (høyresving).</p> <p>2.3. Tatt til følge. Det er gjort innmålinger frem til vegglivet.</p> <p>Tatt delvis til følge. Det er lagt inn maksimal mulig breddeutvidelse på fortauet, men det er ikke mulig å oppnå 2,5 m bredde langs hele strekningen uten at det får konsekvenser for vegens linjeføring.</p> <p>Tatt delvis til følge. Minimumsbredde på 3 m oppnås for det meste av strekningen, med unntak av et mindre parti (på ca. 10 m) langs fasaden på nytt bygg som blir 2,7-</p>

		<p>Hele gatetverrsnittet må reguleres.</p> <p><u>2.4. Strømgaten</u> Eksisterende situasjon må måles inn.</p> <p>Alternative løsninger for sykkel må utredes mhp. Konsekvenser for bl.a. framkommelighet for buss, trekkerer på begge sider, gangareal og trafiksikkerhet.</p> <p>Primært bør det legges til grunn en gatestruktur med rettlinjert gateløp.</p> <p>Hele gatetverrsnittet må reguleres.</p> <p><u>2.5 Lars Hilles gate</u> Løsningen som er vist kan aksepteres.</p>	<p>3,0 m.</p> <p>Tatt til følge.</p> <p>Tatt til følge. Det er gjort innmålinger frem til vegglivet.</p> <p>Tatt til følge. Det er utarbeidet et forslag for sykkelfelt på begge sider at Strømgaten, der kjørefeltet for bil er snevret inn på vestre del av vegen. Løsningen gir bedre plass til gående inn mot Griegkvartalet. Strømgaten utvides til to kjørefelt igjen ved Grieghallen, slik at dagens kapasitet inn mot kryss med Lars Hilles gate opprettholdes. Innsnevringen er vurdert å ikke ha innvirkning på samlet kapasitet og trafikkavvikling på hovedruten ut av sentrum, men vurderes å ha positiv innvirkning på mobilitet for myke trafikanter. Det forventes blant annet at det vil gi et ryddigere trafikkbilde i kryssområdet, korte ned krysningslengden og gi mer plass for gående og syklende. Det vises til Trafikk- og mobilitetsanalysen.</p> <p>Tatt delvis til følge. Linjeføringen i deler av Strømgaten er justert for å tilrettelegge for tosidig sykkelfelt og gangareal langs fasaden på nytt bygg. Strømgaten forbi Grieghallen videreføres som et rettlinjert gateløp.</p> <p>Tatt til følge. Hele gatetverrsnittet er tatt inn i planområdet.</p> <p>2.5. Tas til etterretning.</p>
2	Bergen brannvesen 25.07.2025	Bergen brannvesen har ingen merknader til at planavgrensning utvides. Videre er det gitt en generell uttale vedrørende brannikkerhet.	Tatt til etterretning.
3	Bergen Vann 25.07.2025	Bergen Vann har ingen merknad til at planavgrensning utvides.	Tatt til etterretning
4	Byantikvaren 04.08.2025	Byantikvaren har ingen merknad til at planavgrensning utvides.	Tatt til etterretning.
5	Eviny 15.08.2025	Eviny påpeker at de leverer fjernvarme til Grieghallen i dag. De ønsker å bli varslet dersom det gjøres endringer på sekundærside. De oppfordrer til god dialog i prosjektfase.	Tatt til følge. Forslagstiller har hatt dialog med Eviny gjennom planprosessen.
6	Bymiljøetaten 02.09.2025	Bymiljøetaten har tidligere påpekt at planarbeidet må vurdere om fortauet kan utvides. De er derfor positive til en utvidet plangrense, slik at dette forholdet kan vurderes utbedret.	Tatt til etterretning.
	Inkluder plan- og bygningsetaten helt til slutt blant høringsinstansene (gjelder ikke for endring av reguleringsplan etter forenklet prosess)	Beskriv Plan- og bygningsetatens bemerkninger fra fagnotatet kort og med nummererte punkter.	<p>Kort kommentar til om bemerkningen er:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tatt til følge - ikke tatt til følge - delvis tatt til følge

Merknadskart – varsel om oppstart

Merknadskart – begrenset høring om utvidet planavgrensning

